

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 22.12.2006
KOM(2006) 863 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Yhteistyö onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen
alalla vuoden 2007 jälkeen**

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Yhteistyö onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen
alalla vuoden 2007 jälkeen**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

1. JOHDANTO

Vuonna 1978 aloitettu yhteisön toiminta onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen alalla on asteittain mahdollistanut yhteistyön jäsenvaltioiden ja komission välillä.

Hankitun kokemuksen perusteella luotiin vuonna 2000 yhteistyöjärjestelyt onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen alalle Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä N:o 2850/2000/EY¹. Sen avulla oli mahdollista yksinkertaistaa jo omaksuttuja toimenpiteitä ja samalla lisätä niiden yhdenmukaisuutta yhdistämällä ne yhdeksi yhteistyöjärjestelyksi, joka kattoi ajanjakson 1. tammikuuta 2000–31. joulukuuta 2006.

Meren pilaantumisen torjuminen ja torjuntavalmius perustuvat kolmeen pilariin: torjuntavalmiustoimien kehittäminen, yhteisön tietojärjestelmä tietojenvaihdon helpottamiseksi jäsenvaltioiden välillä ja torjunnan helpottaminen yhteisön pelastuspalvelumekanismiin² avulla.

Yhteistyöjärjestely on perustamisestaan lähtien muodostanut ainoan foorumin, jolla hyviä toimintatapoja vaihdetaan jäsenvaltioiden välillä, ja se on merkittävästi parantanut onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen torjunnan vastuuhenkilöiden ja toimijoiden torjuntavalmiuksia jäsenvaltioissa.

Nykyään 20 merijäsenvaltiota sekä Norja ja Islanti osallistuvat aktiivisesti yhteisön yhteistyöjärjestelyyn.

Vuoden 2001 jälkeen yhteisön tasolla on tapahtunut uutta kehitystä meren pilaantumisen ehkäisyyn, torjuntavalmiuksien ja torjunnan alalla. On esimerkiksi perustettu Euroopan meriturvallisuusvirasto³.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 2850/2000/EY, tehty 20 päivänä joulukuuta 2000, yhteisön yhteistyöjärjestelyistä onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen alalla.

² Neuvoston päätös 2001/792/EY, Euratom, yhteisön mekanismin perustamisesta tiiviimmän yhteistyön edistämiseksi pelastuspalvelualan avustustoimissa.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1406/2002, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2002, Euroopan meriturvallisuusviraston perustamisesta.

Tässä tiedonannossa annetaan tilanneselvitys yhteisön toiminnasta meren pilaantumisen torjuntavalmiuksien ja torjunnan alalla ja esitetään, kuinka jatkokehitys voidaan varmistaa vuodesta 2007 eteenpäin, kun nykyinen yhteisön yhteistyöjärjestely päättyy.

2. TILANNESELVITYS YHTEISÖN TOIMINNASTA MEREN PILAANTUMISEN TORJUNNAN ALALLA

2.1 Yhteistyöjärjestely onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen alalla

Joulukuussa 2000 onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen alalle perustettu yhteistyöjärjestely perustuu suuressa määrin kokemuksiin, jotka tällä alalla on yhteisön tasolla saatu vuodesta 1978 lähtien.

Yhteisön järjestelyn oikeusperusta on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 175 artikla, ja sen tavoitteena on tukea ja täydentää jäsenvaltioiden pyrkimyksiä suojella meriympäristöä, rantoja ja ihmisten terveyttä onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä johtuvilta, meren pilaantumiseen liittyviltä vaaroilta, lukuun ottamatta maalla sijaitsevista lähteistä peräisin olevia jatkuvia päästöjä. Se koskee onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä johtuvaa pilaantumista siitä riippumatta, ovatko päästöt peräisin alukselta, offshore-lautalta tai tulevatko ne rantojen tai jokien suiden kautta, ja käsittää haitallisten aineiden päästöt meriympäristöön mukaan lukien vaarat, jotka liittyvät mereen upotettuihin aineisiin, kuten ampumarvikkeisiin.

Erityisesti yhteisön yhteistyöjärjestelyllä pyritään osaltaan parantamaan jäsenvaltioiden toimintakykyä tilanteissa, joissa öljyä tai muita haitallisia aineita pääsee tai on välittömässä vaarassa päästä mereen. Sen tarkoituksena on myös edistää vaarojen ennaltaehkäisyä ja vahvistaa jäsenvaltioiden välisen tehokkaan keskinäisen avunannon edellytyksiä. Lisäksi tavoitteena on edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, jotta vahingot voidaan korvata saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti

Yhteistyöjärjestely pannaan täytäntöön vuosittaisen toimintasuunnitelman mukaisesti. Toimintasuunnitelma perustuu jäsenvaltioiden kanssa joka vuosi sovittaviin ensisijaisiin aloihin. Toimintaan kuuluvat kurssit ja seminaarit, asiantuntijavaihto, harjoitukset tai pilottihankkeet, joiden tavoitteena on parantaa hätätilanteiden torjuntaan ja niiden jälkeisiin kunnostustöihin käytettäviä tekniikoita ja menetelmiä. Samaten järjestetään toimia, joiden tavoitteena on arvioida jonkin tapahtuman vaikutusta ympäristöön tai oppia onnettomuustilanteesta saaduista kokemuksista. Tähän toimintaan varatut määrärahat olivat alun perin seitsemän miljoonaa euroa vuosille 2000–2006.

Parlamentti tunnusti yhteistyöjärjestelyn tärkeyden ja mukautti ohjeellista määrää vuonna 2003 laajentumisen huomioon ottamiseksi. Kauden rahoituspuitteiksi vahvistettiin 12,6 miljoonaa euroa.

Yhteisön yhteistyöjärjestelyn yhteydessä otettiin käyttöön myös komission Internet-sivustossa sijaitseva yhteisön tietojärjestelmä, jonka avulla jäsenvaltioiden välillä voidaan vaihtaa tietoja torjuntavalmiuksista ja toimenpiteistä, joita toteutetaan onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä johtuvan pilaantumisen yhteydessä. Yhteisön tietojärjestelmä käsittää yhteisön kotisivun ja kansallisilla kotisivuilla olevat tiedot kansallisella tasolla käytettävissä olevista torjuntakeinoista.

Komissiota avustaa hallintokomitea (MCMP – *Management Committee for Marine Pollution*), johon kuuluu jäsenvaltioiden hallintojen lähettämiä asiantuntijoita (ympäristön tai liikenteen alalta tai rannikkovartiostosta). Sen lisäksi, että ensisijaisista aloista äänestetään vuosittain, hallintokomitea toimii vertaansa vailla olevana eurooppalaisena foorumina, jolla jäsenvaltiot voivat vaihtaa hyviä toimintatapoja.

Eurooppalaisia meriä koskevat useat alueelliset sopimukset (Barcelonan yleissopimus, Bonnin yhteistyösopimus ja Helsingin yleissopimus), ja komissio on keskeisessä asemassa osallistumalla aktiivisesti meren pilaantumisen torjuntaryhmiin. Hallintokomitea on kuitenkin ainoa yhteisön tason väline, joka edustaa kaikkien alueellisten vyöhykkeiden asiantuntijoita.

2.2 Onnettomuuksista johtuvan meren pilaantumisen torjunta

Onnettomuuksissa, joissa kansallinen torjuntavalmius on hätätilanteen laajuuden vuoksi riittämätön, onnettomuuden uhriksi joutunut valtio on vuodesta 2001 lähtien voinut pyytää apua pelastuspalvelumekanismilta ja sen seuranta- ja tiedotuskeskukselta.

Pelastuspalvelumekanismi perustettiin vuonna 2001, ja sen tarkoituksena on pyydetyn avun antaminen hätätilanteissa sekä jäsenvaltioiden ja yhteisön tarjoaman avustustoiminnan koordinoinnin tehostaminen.

Kun useat onnettomuuksista johtuvaa meren pilaantumista koskevat alueelliset sopimukset helpottavat keskinäisen avun antamista ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä tällä alalla, pelastuspalvelumekanismi on yhteisön tasolla ensisijainen väline, jolla helpotetaan jäsenvaltioiden pelastusyksiköiden mobilisointia onnettomuuksista johtuvassa meren pilaantumisessa.

Esimerkiksi *Prestige*-onnettomuudessa seuranta- ja tiedotuskeskus vastasi välittömästi Espanjan viranomaisilta tulleisiin avunpyyntöihin ja helpotti erikoisalusten, öljyntorjuntapuomien ja valvontalentokoneiden saamista käyttöön. Komissio lähetti myös nopeasti tarkkailijavaltuuskunnan Galiciaan. Se myötävaikutti myös koordinoinnin varmistamiseen Espanjan, Portugalin ja Ranskan välillä, jotka kaikki kolme joutuivat kärsimään onnettomuudesta, jotta kullakin oli käytössään asianmukaiset välineet. Lisäksi se jakoi hätätilanteesta komission Yhteisen tutkimuskeskuksen analysoimia satelliittikuvia.

Kesällä 2006 seuranta- ja tiedotuskeskus vastasi erittäin nopeasti Libanonin viranomaisilta saatuun avunpyyntöön Libanonia kohdanneen pilaantumisen torjumiseksi. Vaikka vihollisuudet olivat edelleen käynnissä, seuranta- ja tiedotuskeskus lähetti paikalle asiantuntijaryhmän arvioimaan tarpeita paikan päällä ja antamaan paikallisille viranomaisille tieteellistä ja teknistä tukea. Seuranta- ja tiedotuskeskuksen välityksellä Libanoniin voitiin lähettää erikoisvarustelua viidestä jäsenvaltiosta. Seuranta- ja tiedotuskeskus jakoi myös jäsenvaltioille analyysin satelliittikuvista. Tätä kokonaisvastausta helpotti meren pilaantumista käsittelevän hallintokomitean puitteissa luotu jäsenvaltioiden välinen epävirallinen verkosto: eri alueellisilta vyöhykkeiltä olevat jäsenvaltiot toimittivat varusteensa yhteisesti kolmannelle valtiolle.

2.3 Euroopan meriturvallisuusviraston tehtävä

Euroopan meriturvallisuusvirasto perustettiin vuonna 2002⁴ avustamaan komissiota ja jäsenvaltioita meriturvallisuutta ja alusten aiheuttaman pilaantumisen ehkäisyä koskevan yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanossa.

Vuonna 2004 viraston tehtäviä laajennettiin asetuksella (EY) N:o 724/2004, jossa virastolle annetaan erityisvelvoitteita alusten aiheuttaman pilaantumisen torjunnan alalla yhteisössä.

Asetuksen mukaan viraston on tarjottava⁵ jäsenvaltioille ja komissiolle tarvittavaa teknistä ja tieteellistä tukea alusten vahingossa tai tahallaan aiheuttaman pilaantumisen alalla ja pyynnöstä tuettava jäsenvaltioiden soveltamia pilaantumisen torjuntamekanismeja. Virasto tukee toiminnallaan yhteisön yhteistyöjärjestelyä onnettomuuksista tai tahallisista päästöistä aiheutuvan meren pilaantumisen alalla sekä yhteisön mekanismeja.

Öljyvahinkojen ja niiden aiheuttaman pilaantumisen torjuntaa koskevan toiminnan yleispuitteiden luomiseksi virasto hyväksyi asetuksessa säädetyllä tavalla lokakuussa 2004 toimintasuunnitelman öljyvahinkoja koskevia torjuntavalmius- ja torjuntatoimia varten (jäljempänä "toimintasuunnitelma")⁶.

Maaliskuusta 2006 lähtien onnettomuuden uhriksi joutuneet jäsenvaltiot ovat voineet pyytää virastolta apua öljyntorjunta-alusten vuokraamiseen täydentääkseen omia torjuntatoimiaan. Alukset on valittu tarjouskilpailun perusteella, ja ne sijoitetaan Euroopan merten neljälle eri vyöhykkeelle. Viraston vuokraamat alukset annetaan pyynnöstä jäsenvaltioiden käyttöön yhteisön pelastuspalvelumekanismien välityksellä.

Meren pilaantumisen torjuntaan osallistuvaa viraston henkilöstöä on merkittävästi lisätty vuonna 2005, ja se on nyt lähes 20 henkilöä.

3. YHTEENVETO TOIMISTA YHTEISÖN YHTEISTYÖJÄRJESTELYS- TORJUNTAVALMIUKSIEN ALALLA

3.1 Yhteisön järjestelyn avulla toteutetaan vaikutukseltaan merkittäviä toimia

Vuodesta 2000 on toteutettu yli 40 tointa, jotka käsittävät pääasiassa työkokouksia, pilottihankkeita tai kurseja. Hankkeiden eurooppalaista ulottuvuutta on suosittu ja kannustettu hankkeisiin, joihin osallistuu vähintään kaksi jäsenvaltiota.

Kyseeseen tulevia toimia on ollut monenlaisia: ympäristövahinkoja koskeva tutkimus, pohdinnat paikallisten yhteisöjen merkityksestä meren pilaantumisen torjuntavalmius- ja torjuntatoiminnassa, taikka toimet, jotka koskevat öljyn talteenottoa, öljyjätteiden käsittelyä tai vapaaehtoisten tehtävää laajamittaisen katastrofin yhteydessä.

Yhteisön yhteistyöjärjestelyn erityistavoitteita varten on luotu omat viitetimet.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1406/2002, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2002, Euroopan meriturvallisuusviraston perustamisesta.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 724/2004, annettu 31 päivänä maaliskuuta 2004, Euroopan meriturvallisuusviraston perustamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 1406/2002 muuttamisesta.

⁶ Viraston hallintoneuvosto hyväksyi toimintasuunnitelman yhdeksännessä kokouksessaan, joka pidettiin Lissabonissa 21. ja 22. lokakuuta 2004 (Internet-sivusto: <http://www.emsa.eu.int>).

Yksi hanke on syntynyt mereen varastoitujen ampumatarvikkeiden takia ja raivausmenetelmien kehittämiseksi. Hankkeen päätelmät ja tiettyjen alueellisten yhteistyösopimusten (erityisesti HELCOMin) mukaisesti toteutetut tutkimukset ovat auttaneet pääsemään merkittävästi eteenpäin asian käsittelyssä.

Tahallisista päästöistä johtuvan meren pilaantumisen torjunnassa useat alusten laittomia operatiivisia päästöjä koskevat toimet ovat edistäneet jäsenvaltioiden välistä vaihtoa. Komissioon on lisäksi perustettu asiantuntijaryhmä (EGEMP), joka seuraa öljyvahinkoja merellä satelliitin avulla.

Kokemusten vaihtaminen yhteisön tasolla on yhteisön torjuntavalmiustoiminnan tärkein lisäarvo, joka on toteutunut useiden vaikutukseltaan merkittävien toimien kautta. Vuonna 2002 käynnistettiin erityinen jäsenvaltioiden välinen asiantuntijavaihto-ohjelma (EUMAREX) koulutuksen ja kokemusten vaihdon edistämiseksi. Vuodesta 2004 lähtien siihen on osallistunut 111 edunsaajaa, jotka ovat lähtöisin 15:stä eri maasta, ja vastaanottomaita on lähes parikymmentä.

Lisäksi komission Internet-sivustossa sijaitsevaa yhteisön tietojärjestelmää on jatkuvasti päivitetty vuosina 2000–2006 erityisesti laajentuminen huomioon ottaen. Jäsenvaltiot mainitsevat usein yhteisön tietojärjestelmän ainutlaatuisena välineenä, jonka avulla yhteisön yhteistyö meren pilaantumisen alalla toteutuu käytännössä.

Maaliskuussa 2004 tehtiin ohjelman väliarviointi, jossa samoin kuin heinäkuussa 2005 tehdyssä pelastuspalveluohjelmien kokonaisarvioinnissa korostettiin, että torjuntavalmiustoimilla on saatu sekä kansallisella, alueellisella että paikallisella tasolla rohkaisevia tuloksia. Näistä esimerkkeinä mainittakoon yleisötiedotuksen paraneminen ja torjuntavalmiuksien tärkeyden tiedostaminen. Lisäksi toimilla on edistetty riskien ehkäisyä. Koulutukseen, kokemusten vaihtoon ja torjuntavalmiuksien parantamiseen viime vuosina tehdyt panostukset ovat myös mahdollistaneet yhteisen kulttuurin luomisen onnettomuuksista johtuvan meren pilaantumisen alalle.

3.2 Yhteisön yhteistyöjärjestelystä on kehittynyt muita lainsäädäntövälineitä

Yhteisön yhteistyöjärjestelyn hyväksymisen jälkeen on annettu tiettyjä säädöksiä, jotka toisinaan ovat korvanneet alkuperäiset tavoitteet.

Yhteistyöjärjestelyn eräs tavoite oli "*edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, jotta vahingot voidaan korvata saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti*". Työkokouksia ja pilottihankkeita järjestettiin etenkin *Prestige*-onnettomuuden jälkeen. Samanaikaisesti on kehitetty ympäristövahinkoja koskevaa lainsäädäntöä antamalla 21. huhtikuuta 2004 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta. Vaikka direktiivi kattaa onnettomuuksista johtuvan meren pilaantumisen vain vähäisiltä osin, se merkitsee kuitenkin ensimmäistä vaihetta yhteisen vastuujärjestelmän perustamiseksi, jotta tällaisista onnettomuuksista johtuvat ympäristövahingot voidaan ehkäistä.

Yhteisön yhteistyöjärjestelyn alkuperäisiin tavoitteisiin kuului myös yhteistyön vahvistaminen jäsenvaltioiden välillä tahallisista päästöistä johtuvan pilaantumisen ja alusten laittomien operatiivisten päästöjen osalta. Näitä toimia koskevat oikeussäännöt sisältyvät vastedes alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2005/35/EY

yhdessä alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2005/667/YOS kanssa.

Puitepäätöksessä jäsenvaltiot velvoitetaan nimeämään yhteysviranomaiset ja niille asetetaan tiedotusvelvoitteita tapauksissa, joissa pilaantuminen todennäköisesti vaikuttaa myös muihin jäsenvaltioihin. Lisäksi siinä on määräyksiä, jotka helpottavat toimivaltaisen rikosoikeudellisen lainkäyttövallan valintaa alusten aiheuttaman pilaantumisen torjunnassa.

Muissakin säädöksissä korostetaan lisäarvoa, jonka yhteisön yhteistyö tuo torjuntavalmiuksien ja torjunnan parantamiseen.

Komissio hyväksyi 24. lokakuuta 2005 meriympäristön suojelua ja säilyttämistä koskevan teemakohtaisen strategian⁷, jossa vahvistetaan yhteisön tason tavoitteet ja yhteiset periaatteet merialueiden tasolla. Kunkin alueen on määritettävä alueelliset ympäristötavoitteet ja laadittava seurantaindikaattorit ja -toimenpiteet, joiden avulla voidaan arvioida edistymistä tavoitteiden saavuttamisessa. Pilaantumisen torjuntavalmiuksien alaan on määrä sisällyttää toimia ja erityistavoitteita.

Lisäksi komissio julkaisi 7. kesäkuuta 2006 vihreän kirjan "Euroopan unionin tuleva meripolitiikka: Meriä ja valtameriä koskeva eurooppalainen näkemys". Vihreässä kirjassa korostetaan sitä, että merialan eri sektorit vaikuttavat toisiinsa ja ovat riippuvaisia toisistaan myös meren pilaantumisen torjuntavalmius- ja torjuntatoiminnassa.

4. TORJUNTAVALMIUS- JA TORJUNTATOIMIEN TEHOSTAMINEN JA JATKAMINEN 1. TAMMIKUUTA 2007 ALKAEN

4.1 Torjuntavalmiuksien parantaminen vuoden 2007 jälkeen

Yhteisön politiikan yhtenäisyyden parantaminen meren pilaantumisen torjuntavalmiuksien alalla

Tähän mennessä toteutetuilla toimilla on ollut merkittävä vaikutus. Niiden ansiosta on saatu aikaan joitakin säädöksiä.

Komissio on tietoinen panosten tärkeydestä ja on samanaikaisesti halunnut jatkaa ja vahvistaa nykyisiä toimenpiteitä ehdottamalla Euroopan meriturvallisuusvirastolle entistä suurempaa tehtävää meren pilaantumisen torjuntavalmiudessa ja torjunnassa.

Komissio kannustaa edelleen lisäämään yhteisön tämän alan politiikan yhtenäisyyttä: yhteisön yhteistyöjärjestelyä ei uusita nyky muodossaan, mutta torjuntavalmiustoimia jatketaan ja voimistetaan mahdollisimman asianmukaisen järjestelyn mukaisesti.

Euroopan meriturvallisuusviraston torjuntavalmiustoimien jatkaminen ja kehittäminen

Euroopan meriturvallisuusviraston merkitys meren pilaantumisen torjuntavalmiuksien alalla on huomattavasti kasvanut.

⁷ Meriympäristön suojelua ja säilyttämistä koskeva teemakohtainen strategia, KOM(2005) 504, 24.10.2005.

Euroopan meriturvallisuusviraston perustamisesta annettu asetus (EY) N:o 1406/2002, jota on muutettu asetuksella (EY) N:o 724/2004, mahdollisesti tiettyjen torjuntavalmiustoimien käyttöönoton. Kuten öljyvahinkoja koskevia torjuntavalmius- ja torjuntatoimia varten laaditussa toimintasuunnitelmassa todetaan (katso 2.3 kohta), virasto toteuttaa asetuksen puitteissa myös torjuntavalmiustoimia tehokkaiden torjuntaoperaatioiden käyttöön ottamiseksi.

Vuonna 2005 meriturvallisuusvirasto järjesti työkokouksia meren pilaantumisen torjunnasta ja julkaisi tutkimuksen dispergoivien aineiden käytöstä. Vuonna 2006 meriturvallisuusvirasto jatkoi työkokousten järjestämistä kemiallisen pilaantumisen torjunnasta ja pilaantumisen tarkkailusta satelliittien avulla.

Toimintasuunnitelman mukaisesti Euroopan meriturvallisuusviraston toiminnan monivuotista rahoitusta koskevassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotuksessa⁸ ilmoitetaan, että virasto jatkaa edelleen tukitoimintaansa tiedotuksen, koordinoinnin, yhteistyön ja operatiivisen avun aloilla. Ehdotusta käsitellään parhaillaan⁹.

Vuoden 2007 työohjelmassa virasto ilmoittaa jatkavansa tämän tyyppisten työkokousten ja tutkimusten järjestämistä tulevaisuudessa. Vaikka näiden toimien rahoitus onkin ehkä erilainen (tarjouskilpailulla tai viraston suoraan järjestämänä yhteisrahoituksen sijaan), niiden tavoitteet ovat selkeästi samankaltaiset kuin toimien, jotka on järjestetty yhteistyöjärjestelyn osana.

Erityistavoitteet yhteisön muissa ohjelmissa

Erityisesti yhteenkuuluvuus- ja tutkimuspolitiikkojen mukaisesti järjestetyissä muissa yhteisön ohjelmissa on käynnissä erityistoimia, jotka liittyvät onnettomuuksista johtuvan tai tahallista päästöistä johtuvan pilaantumisen torjuntavalmiuksiin, ja niitä jatketaan vuodesta 2007 eteenpäin.

Näissä ohjelmissa pannaan erityisesti täytäntöön toimia, jotka vastaavat sellaisia yhteisön yhteistyöjärjestelyn tavoitteita, joiden osalta meriturvallisuusvirasto ei ole toimivaltainen: yhteistyö toimivaltaisten paikallisviranomaisten ja luonnonsuojelujärjestöjen kanssa riskien ehkäisyn ja torjunnan alalla; ympäristövaikutustutkimukset tai rantojen siivoaminen.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) avulla on nykyisin mahdollista yhteisrahoittaa valtioiden rajat ylittävän yhteistyöohjelman INTERREGin kautta erilaisia ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten meriliikenteen seuranta, rannikkoalueiden suojelu, riskienhallintastrategiat ja -suunnitelmat, tietokannat ja mallit. Lisäksi EAKR ja koheesiorahasto voivat yhteenkuuluvuuspolitiikan tavoitteiden 1 ja 2 mukaisesti yhteisrahoittaa satamainvestointeja, joilla vähennetään onnettomuusriskejä, sekä varusteita nopeisiin torjuntatoimiin ja jätteiden käsittelyyn pilaantumistapauksissa. Kaikkea edellä mainittua yhteisrahoitusta jatketaan 2007–2013 kolmen EAKR-tavoitteen (lähentyminen, alueellinen kilpailukyky ja työllisyys, alueellinen yhteistyö) ja koheesiorahaston toimintalojen soveltamiseksi. Saastuttaja maksaa -periaatteen soveltamiseksi aluepolitiikka ei kuitenkaan tällä alalla korvaa kansainvälistä öljyvahinkojen korvausrahastoa (IOPCF).

⁸ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan meriturvallisuusviraston toiminnan monivuotisesta rahoituksesta alusten aiheuttaman pilaantumisen torjunnan alalla ja asetuksen (EY) N:o 1406/2002 muuttamisesta.

⁹ Neuvosto on jo hyväksynyt asetusehdotuksen kesäkuussa 2006 ja Euroopan parlamentti syyskuussa 2006.

Meren pilaantuminen on myös yksi painopisteistä, joka määrittää ohjelmaa "kestävä pintaliikenne" viidennessä ja kuudennessa tutkimuksen puiteohjelmassa.

Kuudennessa tutkimuksen puiteohjelmassa on käynnistetty lähes 17 meren pilaantumiseen liittyvää tointa, jotka jatkuvat edelleen. Toimet koskevat erityisesti riskianalyysimenetelmien, päätöksenteon apuvälineiden, varoitusjärjestelmien ja öljyntalteenottojärjestelmien kehittämistä. Toisissa tutkimushankkeissa pyritään määrittämään tilanne satelliittien käytön alalla. Seitsemännessä tutkimuksen puiteohjelmassa (2007–2013) jatketaan mallitoimien kehittämistä meren pilaantumisen alalla. Lisäksi Yhteinen tutkimuskeskus aikoo käynnistää alusseurantaan keskittyvän institutionaalisen toimen (MASURE).

Hyvien toimintatapojen vaihtoa yhteisön tasolla jatkossakin

Kun yhteisön yhteistyöjärjestelyä ei enää jatketa, myöskään hallintokomitea (MCMP) ei jatka nykymuodossaan. Komissio on kuitenkin vakuuttunut siitä, että tämänkaltainen yhteisön foorumi hyvien toimintatapojen vaihtoa varten parantaa onnettomuuksiin reagointia yhteisön tasolla.

Komissio aikoo siis jatkossakin järjestää ainakin vuosittain erityiskokouksia, joihin kutsutaan jäsenvaltioiden torjuntavalmiuksista ja torjuntatoiminnasta vastaavat. Kokoukset järjestetään asianmukaisilla foorumeilla tai meriturvallisuusvirastossa, ja ne voivat olla erityisiä palautteenantokokouksia onnettomuuksien jälkeen.

4.2 Onnettomuuksista johtuvan meren pilaantumisen torjunnan tehostaminen vuoden 2007 jälkeen

Torjunnan yhtenäistäminen yhteisön tasolla

Yhteisön pelastuspalvelumekanismi on vuodesta 2002 toiminut ensisijaisena yhteisön tason välineenä onnettomuuksista johtuvan meren pilaantumisen torjunnassa. Tällainen toiminta osoittautui tehokkaaksi Prestige-onnettomuuden yhteydessä ja Libanonin rannikolla tapahtuneen pilaantumisen jälkeen.

Euroopan parlamentti antoi meriturvallisuuden parantamista käsittelevän väliaikaisen valiokunnan työskentelyn pohjalta 27. huhtikuuta 2004 meriturvallisuuden parantamisesta päätöslauselman, jossa painotettiin kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä merionnettomuuksien yhteydessä sekä tarvetta toiminnan erinomaiseen koordinointiin.

Yhteisön pelastuspalvelumekanismi on vuodesta 2007 eteenpäinkin ensisijainen väline onnettomuuksista johtuvan meren pilaantumisen torjunnassa. Mekanismin merkitys korostuu entisestään, kun meriturvallisuusvirasto asettaa mekanismin kautta pyynnöstä jäsenvaltioiden käyttöön öljyntorjunta-alueita.

Komissio aikoo tähän liittyen parantaa seuranta- ja tietokeskuksen ja meriturvallisuusviraston meren pilaantumisen torjuntayksikön välistä koordinointia, jotta hätätilanteisiin voidaan reagoida entistä tehokkaammin ja yhtenäisemmin. Kuten Libanonin rannikolla tapahtunut pilaantuminen osoitti, meriturvallisuusvirasto voi antaa komissiolle hätätilanteissa teknistä apua. Koska viraston henkilöstöllä on erityisasiantuntemusta, se voi antaa tukea seuranta- ja tietokeskukselle ja/tai onnettomuuden uhriksi joutuneelle valtiolle. Virasto voi myös auttaa jäsenvaltioita ja komissiota satelliittikuvien jakamisessa ja analysoinnissa.

Meriturvallisuusvirasto ja seuranta- ja tietokeskus ovat koordinoinnin helpottamiseksi sopineet virallisista työjärjestelyistä, joita ovat erityisesti keskinäisen hälytysjärjestelmän kehittäminen, meriturvallisuusviraston ottaminen mukaan pelastuspalvelumekanismiin kuuluvaan yhteiseen hätäviestintä- ja tietojärjestelmään ja meriturvallisuusviraston osallistuminen paikan päälle lähetettäviin asiantuntijaryhmiin. Tulevaisuudessa järjestelyt saatetaan säännöllisesti ajan tasalle.

Jäsenvaltioille annettavan operatiivisen tuen vahvistaminen

Komissio haluaa kehittää jäsenvaltioille annettavaa operatiivista tukea, erityisesti mobilisoimalla asiantuntijoita hätätilanteissa ja jakamalla jäsenvaltioiden kesken tällaisista tilanteista saadut kokemukset.

Pelastuspalvelumekanismi antaa jatkossakin hyödyllistä operatiivista apua erityisesti vaihtamalla tietoja olemassa olevista tarpeista, sillä jäsenvaltioiden hallinnot yhteen liittävä mekanismin verkosto on käytettävissä 24 tuntia vuorokaudessa. Komissio haluaa parantaa tietojen keruuta onnettomuustapauksissa ja ajantasaisten tietojen säännöllistä jakelua osallistuville mailla.

Komissio jatkaa yhteistyötä muiden torjuntaan osallistuvien kansainvälisten organisaatioiden kanssa samaan tapaan kuin Libanonin rantojen pilaantumisen yhteydessä tehtiin. Tällaisia organisaatioita ovat alueelliset yhteistyösopimukset ja Yhdistyneiden Kansakuntien virastot.

Yhteisön tietojärjestelmään sisällytetään meriturvallisuusviraston käyttöön antamat välineet. Komissio jatkaa yhteisön yhteistyöjärjestelyssä keskeisellä sijalla olleen yhteisön tietojärjestelmän hallinnointia.

5. PÄÄTELMÄT

Yhteisön toiminta onnettomuuksista johtuvan tai tahallisen meren pilaantumisen alalla on laajentunut lähes 30 vuoden ajan: jäsenvaltioiden välinen alussa epävirallinen yhteistyö nojaa vastedes ensisijaiseen torjuntaa helpottavaan yhteisön tason välineeseen, pelastuspalvelumekanismiin. Äskettäisistä hätätilanteista saadut kokemukset ovat osoittaneet, että meriturvallisuusviraston tukema unionin torjuntatoiminta, joka koordinoidaan meren pilaantumisen alalla toimivaltaisten kansainvälisten organisaatioiden kanssa, on ollut nopeaa ja tehokasta.

Tähän mennessä onnettomuuksista johtuvalla meren pilaantumisella on ollut suuri vaikutus ympäristöön. Unionin on tehtävä kaikkensa, jotta tällaisten katastrofien toistuminen vältetään. Torjuntavalmiustoimet ovat siten entistäkin välttämättömpiä. Vaikka yhteisön yhteistyöjärjestely päättyy, komissio aikoo vuodesta 2007 eteenpäin jatkaa ja edistää alusten aiheuttaman pilaantumisen torjuntatoimia. Euroopan meriturvallisuusvirastolla on tällä alalla yhä merkittävämpi tehtävä. Tästä syystä yhteisön toiminta vuodesta 2007 eteenpäin on entistäkin tehokkaampaa.